

10/1/2025

MODELI RAZVOJA OTOKA HVARA

Analitički izvještaj –

Rezultati ankete o razvoju otoka Hvara

Hvar Community Hub project
FORUM ZA OTOČKI RAZVOJ

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Contents

1. Uvod.....	2
2. Metodologija	2
Struktura ankete po temama i pitanjima	3
Opći podaci o ispitanicima	3
T1 – Vizija razvoja otoka.....	3
T2 – Povezanost i infrastruktura.....	3
T3 – Turizam i radna snaga	3
T4 – Produženje sezone i cjelogodišnji turizam.....	3
T5 – Održivi i pametni razvoj.....	3
T6 – Poljoprivreda i lokalna proizvodnja.....	4
T7 – Završna vizija.....	4
3. Demografski profil ispitanika	4
3.1. Skupine ispitanika.....	4
3.2. Dobna skupina.....	5
3.3. Obrazovna struktura.....	5
3.4. Analiza demografskih obilježja ispitanika	6
4. Rezultati po temama.....	7
4.1 T1 – Vizija razvoja otoka.....	8
4.2 T2 – Povezanost i infrastruktura	9
4.3 T3 – Turizam i radna snaga.....	10
4.4 T4 – Produženje sezone i cjelogodišnji turizam	11
4.5 T5 – Održivi i pametni razvoj	13
4.6 T6 – Poljoprivreda i lokalna proizvodnja.....	14
4.7 T7 – Završna vizija	15
5. Analiza pisanih komentara u anketama	16
6. Zaključak i preporuke	19

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

1. Uvod

Ovaj analitički dokument izrađen je u okviru projekta **Hvar Community Hub**, koji financira **Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske**. Projekt ima za cilj potaknuti uključivanje lokalne zajednice u oblikovanje budućnosti Hvara kroz otvoreni dijalog i zajedničko planiranje. **Nositelj projekta** je Forum za otočki razvoj, a **partneri** su: Grad Stari Grad, Grad Hvar, Općina Jelsa, te Općina Sućuraj, čime projekt pokriva sve jedinice lokalne samouprave na otoku i uključuje sve relevantne udruge. Voditelj projekta je dipl.ing.agr Milan Vranković, projekt koordinator Foruma za otočki razvoj.

Anketa je provedena od **1. do 15. rujna 2025. godine**, putem digitalnih kanala (Facebook stranica), jedan je od ključnih alata za prikupljanje stavova različitih skupina vezanih uz otok. Ukupno je prikupljeno **160 odgovora**, koji odražavaju širok spektar mišljenja i prioriteta vezanih uz razvoj Hvara.

Prikupljeni podaci interpretirani su u kontekstu strateške vizije **Agenda Otok Hvar 2050**, dokumenta Foruma za otočki razvoj koji definira dugoročni smjer razvoja otoka u smjeru održivosti, inovacija, cjelogodišnjeg turizma i očuvanja otočnog identiteta. Rezultati ankete omogućuju usporedbu konkretnih stavova zajednice s dugoročnim ciljevima te pružaju uvid u to koliko su lokalni prioriteti usklađeni s planovima predviđenima Agendom.

Na taj način, ovaj dokument ne predstavlja samo analizu anketnih podataka, već i **alat za planiranje i donošenje odluka za jedinice lokalne samouprave na otoku Hvaru**. Povezujući stavove zajednice, ciljeve **Agende Otok Hvar 2050** i okvir projekta **Hvar Community Hub**, stvara se osnova za oblikovanje razvojnih politika utemeljenih na suradnji, održivosti i zajedničkoj viziji budućnosti otoka Hvara.

2. Metodologija

Anketa je provedena u razdoblju od **1. do 15. rujna 2025. godine** putem digitalnih kanala, konkretno kroz **Facebook stranicu Foruma za otočki razvoj** i ostale FB grupe koje su širile objave, što je omogućilo široko i ciljano širenje upitnika među relevantnim skupinama. Anketa nije prikupljala nikave osobne podatke ispitanike.

Uzorak od **160 ispitanika** predstavlja **informativni prikaz stavova različitih dionika** vezanih uz razvoj otoka Hvara. Iako uzorak nije potpuno reprezentativan za cijelu populaciju, pruža **vrijedne indikacije trendova i obrazaca mišljenja**, što omogućuje **analizu trenutnog stanja** i identifikaciju ključnih područja interesa i prioriteta za lokalnu zajednicu i jedinice lokalne samouprave..

Uzorak je obuhvatio sljedeće skupine ispitanika:

- Otočani koji žive na otoku
- Otočani izvan otoka
- Prijatelji otoka koji imaju nekeretnine
- Turisti
- Investitori

Anketni upitnik sastavljen je od **41 pitanja**, podijeljenih u **7 tematskih cjelina**., 3 demografska pitanja kao i dodatnim opisnim pitanjem koje je bilo neobavezno. Ovo opisno pitanje omogućilo je ispitanicima da slobodno iznesu svoje komentare, prijedloge i ideje, što je značajno doprinijelo dubljem razumijevanju stavova zajednice. Anketa je kvantitativno obrađena u PSPP programu za statističku obradu podataka.

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Struktura ankete po temama i pitanjima

Opći podaci o ispitanicima

- Q1_skupina – Kojoj skupini pripadate?
- Q2_dob – Dobna skupina
- Q3_obrazovanje – Obrazovanje

T1 – Vizija razvoja otoka

- T1_V1 – Razvoj Hvara kao elitne turističke destinacije
- T1_V2 – Razvoj održivog zelenog otoka
- T1_V3 – Razvoj otoka kao mjesta za život mladih i obitelji
- T1_V4 – Razvoj kulturnog i povijesnog središta
- T1_V5 – Razvoj poljoprivrednoproizvodnog otoka
- T1_V6 – Očuvanje otočkog identiteta i tradicije

T2 – Povezanost i infrastruktura

- T2_V7 – Bolja trajektna povezanost s kopnom
- T2_V8 – Trajektne linije s drugim otocima
- T2_V9 – Povezanost s Bračkim aerodromom
- T2_V10 – Izgradnja novog aerodroma na Hvaru
- T2_V11 – Održivi prijevoz unutar otoka
- T2_V12 – Posebna turistička infrastruktura

T3 – Turizam i radna snaga

- T3_V13 – Klasični ljetni turizam
- T3_V14 – Ruralni turizam
- T3_V15 – Sportski i aktivni turizam
- T3_V16 – Astroturizam
- T3_V17 – Kulturni i povijesni turizam
- T3_V18 – Zdravstveni i wellness turizam
- T3_V19 – Digitalni nomadizam / rad na daljinu
- T3_V20 – Nautički turizam
- T3_V21 – Povezivanje turizma i poljoprivrede
- T3_V22 – Potrebna je strana radna snaga u turizmu
- T3_V23 – Postoji prekomjerna strana radna snaga u turizmu
- T3_V24 – Važno je održati balans između domaće i strane radne snage

T4 – Produženje sezone i cjelogodišnji turizam

- T4_V25 – Razvoj cjelogodišnjeg turizma na Hvaru
- T4_V26 – Organizacija kulturnih događanja izvan ljeta
- T4_V27 – Organizacija sportskih natjecanja i treninga izvan sezone
- T4_V28 – Privlačenje digitalnih nomada kao dugoročnih posjetitelja
- T4_V29 – Razvoj ruralnog i poljoprivrednog turizma tijekom cijele godine

T5 – Održivi i pametni razvoj

- T5_V30 – Zelena tranzicija
- T5_V31 – Razvoj koncepta pametnog otoka
- T5_V32 – Očuvanje prirode i ekosustava u odnosu na ekonomski razvoj
- T5_V33 – Sudjelovanje lokalne zajednice u odlučivanju o razvojnim projektima

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

T5_V34 – Balansiranje turizma i kvalitete života stanovnika

T6 – Poljoprivreda i lokalna proizvodnja

- T6_V35 – Samodostatna proizvodnja hrane na Hvaru
- T6_V36 – Povezivanje lokalne poljoprivrede s turističkom ponudom
- T6_V37 – Poticanje mladih na bavljenje poljoprivredom
- T6_V38 – Uvođenje inovativnih poljoprivrednih tehnologija
- T6_V39 – Promocija lokalnih proizvoda i brendiranje Hvara
- T6_V40 – Očuvanje i gospodarska revitalizacija Starograskog polja

T7 – Završna vizija

- T7_V41 – Završna hipoteza / vizija otoka Hvara

Opisno **11. pitanje**, pružilo je dodatni uvid u stavove i prijedloge ispitanika, omogućujući kvalitetnu dopunu kvantitativnih podataka i osiguravajući dublje razumijevanje percepcija zajednice o budućem razvoju otoka Hvara.

Svi prikupljeni podaci su kodirani i kategorizirani prema tipovima mjernih varijabli: nominalne (identifikacija skupine ispitanika), ordinalne (dobna skupina, obrazovanje) i skalirane (procjena važnosti pojedinih elemenata razvoja otoka), što omogućava provođenje **deskriptivne statistike**, usporednih analiza među skupinama i identifikaciju ključnih trendova u stavovima.

3. Demografski profil ispitanika

3.1. Skupine ispitanika

Na temelju prikazane distribucije, može se konstatirati da uzorak ispitanika pokazuje jasnu dominaciju pojedinih skupina s obzirom na njihovu povezanost s otokom. **Najveći postotak ispitanika (52,5%) pripada skupini "Otocanin koji živi na otoku"**, što čini absolutnu većinu u uzorku. Ovo ukazuje da više od polovice ispitanika stalno živi na otoku.

Druga najbrojnija skupina (20,6%) je "Otocani koji živi van otoka", što predstavlja ispitanike koji podrijetlom dolaze s otoka, ali trenutno ne žive na njemu. **Skupina "Posjeduje nekretninu" čini 17,5%** uzorka, što ukazuje na značajan postotak ljudi koji imaju imovinsku vezu s otokom, ali ne žive tu stalno. **Turisti čine relativno mali udio od 7,5%**, dok su **investitori najmanje zastupljena skupina sa svega 1,9%**. Ovi podaci jasno pokazuju da uzorak dominantno čine osobe koje imaju trajnu vezu s otokom - kroz stalno boravište, podrijetlo ili vlasništvo nad nekretninama.

Ovi nalazi upućuju na to da se radi o uzorku koji dominantno čine osobe s dugoročnom, emocionalnom i/ili imovinskom vezom s otokom. Visok udio stalnih stanovnika i osoba podrijetlom s otoka (73,1% ukupno) sugerira da istraživanje dobro reprezentira perspektive lokalnog stanovništva i iseljenika.

Ova struktura uzorka može imati važne implikacije na interpretaciju rezultata istraživanja, posebno ako se radi o temama vezanim za razvoj otoka, očuvanje tradicije, turizam ili ekonomske aktivnosti. Činjenica da turisti i investitori čine manje od 10% uzorka ukazuje da istraživanje prvenstveno reflektira stavove "insidera" - ljudi koji su dugoročno povezani s otokom.

Tablica 1: Skupine ispitanika

Skupina	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
"Otočani/ni na otoku"	84	52,5%	52,5%	52,5%
"Otočani/ni van otoka"	33	20,6%	20,6%	73,1%
"Posjeduje nekretninu"	28	17,5%	17,5%	90,6%
"Turist"	12	7,5%	7,5%	98,1%
"Investitor"	3	1,9%	1,9%	100,0%
Total	160	100,0%	100,0%	

Izvor: (Anketa, izračun autora kroz PSPP program)

3.2. Dobna skupina

Na temelju prikazane distribucije, može se konstatirati da uzorak ispitanika pokazuje značajnu dobnu raznovrsnost s naglaskom na srednje dobne skupine. **Najveći postotak ispitanika (41,9%) pripada dobnoj skupini od 36 do 50 godina**, što čini najzastupljeniju kategoriju u uzorku. Ovo ukazuje da se gotovo polovina ispitanika nalazi u srednjoj odrasloj dobi.

Druga najbrojnija skupina (22,5%) je u dobi od 51 do 60 godina, praćena skupinom od 19 do 35 godina (14,4%). Zanimljivo je da skupina od 61 do 75 godina čini 16,9% uzorka, što pokazuje prilično dobru zastupljenost starijih ispitanika.

Mlađi ispitanici (do 18 godina) čine samo 2,5% uzorka, dok **najstarija skupina (preko 76 godina) ima zastupljenost od 1,9%**. Ovi podaci ukazuju na to da uzorak uglavnom čine odrasle osobe.

Ovi nalazi upućuju na to da se radi o relativno zreloom uzorku s dobrom zastupljenošću srednje i starije odrasle dobi. Visok udio ispitanika u dobi od 36 do 60 godina (64,4% ukupno) sugerira da uzorak uglavnom čine osobe koje su u aktivnoj radnoj dobi ili se približavaju mirovinskoj dobi.

Ova dobna struktura može imati implikacije na interpretaciju rezultata istraživanja, posebno ako se radi o temama koje su specifične za određene životne faze ili generacijske perspektive. Dobra zastupljenost različitih dobnih skupina omogućuje sveobuhvatniju analizu, iako su mlađe i najstarije skupine nešto manje zastupljene.

Tablica 2: Dobna struktura

Koliko imate godina	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
do 18	4	2,5%	2,5%	2,5%
19 do 35	23	14,4%	14,4%	16,9%
36 do 50	67	41,9%	41,9%	58,8%
51 do 60	36	22,5%	22,5%	81,3%
61 do 75	27	16,9%	16,9%	98,1%
preko 76	3	1,9%	1,9%	100,0%
Total	160	100,0%	100,0%	100,0%

Izvor: (Anketa, izračun autora kroz PSPP program)

3.3. Obrazovna struktura

Na temelju prikazane distribucije, može se konstatirati da ispitanici imaju relativno visoku razinu obrazovanja. **Najveći postotak ispitanika (42,5%) ima visoku stručnu spremu**, što ukazuje da je gotovo polovina uzorka završila fakultet ili akademske studije. Ovo je praćeno s **28,1% ispitanika koji imaju srednju stručnu spremu**, čineći drugu najzastupljeniju kategoriju.

Značajan broj ispitanika ima i **višu stručnu spremu (16,3%)**, dok **11,9% ispitanika posjeduje magisterij ili doktorat**. Ovi podaci ukazuju na to da preko **70% uzorka ima tercijarnu edukaciju** (viša, visoka ili poslijediplomska), što predstavlja iznimno visoku razinu obrazovanja.

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

S druge strane, **svoga 1,3% ispitanika ima osnovno obrazovanje**, što potvrđuje tendenciju prema visokom obrazovnom profilu uzorka.

Ovi nalazi upućuju na to da se radi o dobro obrazovanom uzorku, što može imati implikacije na tumačenje rezultata istraživanja, posebno ako se radi o temama koje zahtijevaju određenu razinu edukacije ili kritičkog mišljenja. Visok udio ispitanika s visokim i poslijediplomskim obrazovanjem ukazuje na moguću pristranost uzorka prema obrazovnijim segmentima populacije.

Tablica 3: Obrazovna struktura

Koje imate obrazovanje	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
osnovno	2	1,3%	1,3%	1,3%
srednje	45	28,1%	28,1%	29,4%
više	26	16,3%	16,3%	45,6%
visoko	68	42,5%	42,5%	88,1%
magistar ili doktor	19	11,9%	11,9%	100,0%
Total	160	100,0%		

Izvor: (Anketa, izračun autora kroz PSPP program)

3.4. Analiza demografskih obilježja ispitanika

Provedena analiza demografskih obilježja ispitanika jasno ukazuje na postojanje specifičnog i prilično homogenog profila sudionika istraživanja. Uzorak od 160 ispitanika karakterizira nekoliko izrazitih dominantnih crta koje oblikuju njegov strukturni identitet.

Najuočljivija karakteristika uzorka jest njegova **otočka pripadnost**. Čak 73,1% ispitanika ima izravnu povezanost s otokom, bilo kroz trenutno boravište (52,5%) bilo kuko podrijetlo (20,6%). Ova činjenica nedvojbeno utječe na prirodu odgovora i percepcija ispitanika, jer se radi o osobama koje imaju duboku, često višegeneracijsku vezu s otočnim prostorom. Njihovi stavovi proizlaze iz iskustva življenja na otoku i intimnog poznavanja lokalnih prilika, što rezultate istraživanja čini posebno vrijednima za razumijevanje autentičnih otočkih perspektiva.

Dobna struktura ispitanika pokazuje jasnu dominaciju **srednje generacije** osoba u dobi od 36 do 60 godina, koje čine 64,4% uzorka. Ova dobna skupina predstavlja demografsko jezgro otočkog stanovništva – osobe koje su obično u fazi aktivnog radnog vijeka, imaju obiteljske obveze i često nose odgovornost za donošenje ključnih odluka vezanih uz život na otoku. Njihova zastupljenost osigurava da istraživanje prvenstveno reflektira stavove onih koji su najaktivnije uključeni u društveni i gospodarski život otoka. (**tablica 4.**)

Obrazovni profil ispitanika otkriva **visok stupanj edukacije** – gotovo tri četvrtine ispitanika (70,7%) posjeduje tercijarno obrazovanje, s posebnim naglaskom na visoku stručnu spremu (42,5%). Ovakav obrazovni profil sugerira da se radi o informiranoj i kritičkoj publici koja je sposobna za promišljenu refleksiju o složenim temama vezanim uz razvoj otoka. Visoka razina obrazovanja može biti posljedica činjenice da mnogi otočani, posebice mlađe generacije, napuštaju otok radi školovanja, a dio ih se potom vraća sa stečenim znanjima i iskustvima. (**tablica 5.**)

Kombinacija ovih demografskih obilježja stvara specifičan kontekst za interpretaciju rezultata. Činjenica da se istraživanjem prvenstveno obuhvaća educirana srednja generacija s dubokom otočkom vezom znači da će rezultati vjerojatno reflektirati promišljene, iskustvom utemeljene stavove koji dugoročnu viziju razvoja. Istraživanje stoga nudi vrijedan uvid u percepcije i potrebe onih koji čine jezgru otočkog stanovništva i koji su ključni akteri u oblikovanju budućnosti otoka.

Tablica 4. Usporedba skupina sa dobi ispitanika

Kojoj skupini pripadate × Koliko imate godina

			Koliko imate godina					Total	
			do 18	19 do 35	36 do 50	51 do 60	61 do 75		preko 76
Kojoj skupini pripadate	"Otocanin na otoku"	Count	4	13	35	18	14	0	84
		Row %	4,8%	15,5%	41,7%	21,4%	16,7%	,0%	100,0%
	"Otocanin van otoka"	Count	0	3	13	9	5	3	33
		Row %	,0%	9,1%	39,4%	27,3%	15,2%	9,1%	100,0%
	"Posjeduje nekretninu"	Count	0	4	13	5	6	0	28
		Row %	,0%	14,3%	46,4%	17,9%	21,4%	,0%	100,0%
	"Turisti"	Count	0	3	4	3	2	0	12
		Row %	,0%	25,0%	33,3%	25,0%	16,7%	,0%	100,0%
	"Investitori"	Count	0	0	2	1	0	0	3
		Row %	,0%	,0%	66,7%	33,3%	,0%	,0%	100,0%
Total		Count	4	23	67	36	27	3	160
		Row %	2,5%	14,4%	41,9%	22,5%	16,9%	1,9%	100,0%

Tablica 5. Usporedba skupina sa obrazovanjem

Kojoj skupini pripadate × Koje imate obrazovanje

			Koje imate obrazovanje					Total
			osnovno	srednje	vise	visoko	magistar ili doktor	
Kojoj skupini pripadate	"Otocanin na otoku"	Count	2	31	21	28	2	84
		Row %	2,4%	36,9%	25,0%	33,3%	2,4%	100,0%
	"Otocanin van otoka"	Count	0	9	4	17	3	33
		Row %	,0%	27,3%	12,1%	51,5%	9,1%	100,0%
	"Posjeduje nekretninu"	Count	0	1	0	17	10	28
		Row %	,0%	3,6%	,0%	60,7%	35,7%	100,0%
	"Turisti"	Count	0	3	1	5	3	12
		Row %	,0%	25,0%	8,3%	41,7%	25,0%	100,0%
	"Investitori"	Count	0	1	0	1	1	3
		Row %	,0%	33,3%	,0%	33,3%	33,3%	100,0%
Total		Count	2	45	26	68	19	160
		Row %	1,3%	28,1%	16,3%	42,5%	11,9%	100,0%

4. Rezultati po temama

U ovom odjeljku prikazani su rezultati ankete prema tematskim cjelinama (T1–T7). Za svaku temu analizirani su prosječni odgovori, distribucija ocjena te razlike među ciljanim skupinama ispitanika, uz dodatnu analizu po dobi i obrazovanju tamo gdje je to relevantno. Rezultati služe za identifikaciju ključnih stavova zajednice, prioritarnih područja razvoja i potencijalnih izazova.

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

4.1 T1 – Vizija razvoja otoka

Tablica 6. Analiza mean i SD za temu „Vizija razvoja otoka“

	Razvoj Hvara kao elitne turističke destinacije	Razvoj održivog zelenog otoka	Razvoj otoka kao mjesta za život mladih i obitelji	Razvoj kulturnog i povijesnog središta-	Razvoj ljoprivredne proizvodnje na otoku	Očuvanje otocckog identiteta i tradicije-
N Valid	160	160	160	160	160	160
Missing	0	0	0	0	0	0
Mean	3,42	4,55	4,59	4,42	4,63	4,67
Std Dev	1,22	,79	,73	,84	,72	,75

Izvor: (Anketa, izračun autora kroz PSPP program)

Tablica prikazuje deskriptivne statistike (aritmetičku sredinu – *mean* i standardnu devijaciju – *SD*) za šest razvojnih ideja otoka Hvara, temeljene na ocjenama 160 ispitanika. Ispitanici su na petostupanjskoj Likertovoj skali (1 = potpuno se ne slažem, 5 = potpuno se slažem) izrazili stupanj podrške pojedinim razvojnim orijentacijama. Aritmetička sredina odražava prosječnu razinu podrške ideji, dok standardna devijacija pokazuje stepen suglasnosti (konzensusa) među ispitanicima – niža vrijednost SD-a ukazuje na veću homogenost mišljenja, odnosno veći društveni konsenzus.

Rezultati pokazuju da su ideje usmjerene prema očuvanju lokalnog identiteta, tradicije i društveno održivom razvoju ostvarile najvišu razinu podrške. Najveću prosječnu ocjenu dobila je ideja „**Očuvanje otočkog identiteta i tradicije**“ (M = 4,67), iza koje slijede „**Razvoj proizvodnje identiteta na otoku**“ (M = 4,63) i „**Razvoj otoka kao života mladih i obitelji**“ (M = 4,59). Sve navedene ideje istovremeno pokazuju i nisku standardnu devijaciju (SD = 0,72–0,75), što ukazuje na visok stupanj društvenog konsenzusa i široku prihvatljivost među lokalnom zajednicom.

Nasuprot tome, ideja „**Razvoj Hvara kao elitne turističke destinacije**“ ostvarila je najnižu razinu podrške (M = 3,42) uz najveću standardnu devijaciju (SD = 1,22), što upućuje na značajnu raspršenost mišljenja i nizak društveni konsenzus. Takav nalaz sugerira da je ova orijentacija kontroverzna te da bi njezina implementacija mogla izazvati socijalne napetosti ili otpor dijela zajednice.

Zaključak

Rezultati jasno ukazuju na preferenciju lokalne zajednice za razvojne modele temeljene na održivosti, društvenoj inkluziji i očuvanju kulturnog identiteta, umjesto na elitnim ili isključivim turističkim konceptima. U kontekstu JLS-a i prostornog razvoja otoka Hvara, ovi nalazi daju jasan smjer: prioritet treba dati strategijama koje jačaju lokalni identitet, omogućuju trajno naseljavanje mladih generacija i poštuju tradicionalne vrijednosti, jer su takve ideje ne samo najprihvatljivije, već i najkonzensusnije među stanovništvom. Ovakav pristup osigurava veću legitimnost, stabilnost i dugoročnu održivost razvojnih inicijativa.

4.2 T2 – Povezanost i infrastruktura

Tablica 7. Analiza Otočke infrastrukture

	Prazno Bolja trajektna povezanost s kopnom-	Trajektne linije s drugim otocima-	Povezanost s Brackim aerodromom	Izgradnja novog aerodroma na Hvaru	Održivi prijevoz unutar otoka	Posebna turistička infrastruktura
N Valid	160	160	160	160	160	160
Missing	0	0	0	0	0	0
Mean	4,49	4,08	3,63	3,43	4,03	3,26
Std Dev	,90	1,04	1,23	1,49	1,12	1,34

Izvor: (Anketa, izračun autora kroz PSPP program)

Tablica prikazuje deskriptivne statistike (aritmetičku sredinu – *mean* i standardnu devijaciju – *SD*) za šest infrastrukturnih i turističkih inicijativa koje su ocjenjivane od strane 160 ispitanika. Ispitanici su koristili petostupanjsku Likertovu skalu (1 = potpuno se ne slažem, 5 = potpuno se slažem) kako bi izrazili stupanj podrške pojedinoj inicijativi. Aritmetička sredina ukazuje na prosječnu razinu podrške, dok standardna devijacija pokazuje stepen suglasnosti među ispitanicima – niža vrijednost SD-a označava veći društveni konsenzus oko ideje.

Rezultati pokazuju da su infrastrukturne inicijative vezane uz povećanje sigurnosti i kvalitete prometa ostvarile najvišu podršku. Na vrhu je ideja „*Bolja trajektna povezanost s kopnom*“ (M = 4,49), što ukazuje na jasnu potrebu lokalne zajednice za pouzdanijim i češćim pomorskim vezama prema kopnu. Slijede joj „*Trajektne linije s drugim otocima*“ (M = 4,08) i „*Održivi prijevoz unutar otoka*“ (M = 4,03), što sugerira da stanovništvo podržava i unutrašnju mobilnost, ali i regionalnu povezanost.

Najnižu podršku imaju dva projekta: „*Izgradnja novog aerodroma na Hvaru*“ (M = 3,43) i „*Posebna turistička infrastruktura*“ (M = 3,26). Oba su projekta dobila prosječne ocjene ispod 3,5, što znači da ih većina ispitanika ne podržava ili je neutralna prema njima. Posebno je zanimljivo da je „*Posebna turistička infrastruktura*“ imala i najveću standardnu devijaciju (SD = 1,34), što ukazuje na izraženu raspršenost mišljenja – dakle, kontroverznost i nizak društveni konsenzus oko takvih projekata.

Što se tiče koncenzusa, najveći konsenzus (najniži SD) ima ideja „*Bolja trajektna povezanost s kopnom*“ (SD = 0,90), što potvrđuje da je ova inicijativa jedinstveno prihvaćena i prioritetna za lokalnu zajednicu. Nasuprot tome, „*Izgradnja novog aerodroma*“ (SD = 1,49) i „*Posebna turistička infrastruktura*“ (SD = 1,34) pokazuju visoku raspršenost mišljenja, što ukazuje na duboke dijelove u društvu oko potencijalnih ekoloških, socijalnih ili urbanističkih posljedica tih projekata.

Zaključak

Rezultati jasno pokazuju da lokalna zajednica otoka Hvara daje prioritet infrastrukturnim rješenjima koji poboljšavaju svakodnevni život, povezanost i mobilnost, a ne velikim, transformacijskim projektima poput aerodroma ili posebnih turističkih objekata. Ova preferencija odražava realističan i održiv pristup razvoju – fokusiran na funkcionalnost, dostupnost i kvalitetu života, umjesto na masovni ili luksuzni turizam.

U kontekstu JLS-a i prostornog planiranja, ovi nalazi daju jasan smjer: infrastruktura treba biti usmjerena na jačanje povezanosti s kopnom i među otocima, te na održiv prijevoz unutar otoka. Projekti poput aerodroma ili posebne turističke infrastrukture trebaju se pristupiti oprezno – potrebna je dodatna javna rasprava, detaljna procjena utjecaja i moguće modifikacije kako bi se povećala prihvatljivost. Najbolji put napretka leži u

pristranom, inkluzivnom i funkcionalnom razvoju koji služi potrebama stanovništva, a ne samo turističkim interesima.

4.3 T3 – Turizam i radna snaga

Tablica 8. Analiza različitih modela turizma

	Klas ični ljetn i turiz am	Rur alni turi zam	Spor tski i aktiv ni turiz am	Ekotur izam	Kultu rni i povij esni turiz am	Zdravs tveni i wellne ss turiza m	Digita lni odma ranje rad na daljin u	Naut ički turiz am	Poveziv anje turizma i poljopri vrede	Potre bna je stran a radn a snag a u turiz mu	Postoji preko mjerna strana radna snaga u turizm u-	Važ no je održ ati bala ns izme đu dom aće i stra ne radn e sna ge
N Vali d	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160
Mis sing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mea n	3,49	4,24	4,17	3,52	4,33	3,85	3,76	3,88	4,58	3,09	3,45	4,17
Std Dev	1,18	,84	,94	1,14	,89	1,11	1,15	1,13	,69	1,28	1,29	1,15

Izvor: (Anketa, izračun autora kroz PSPP program)

Tablica prikazuje deskriptivne statistike (aritmetičku sredinu – *mean* i standardnu devijaciju – *SD*) za jedanaest različitih turističkih segmenta i koncepta koji su ocjenjivani od strane 160 ispitanika. Ispitanici su koristili petostupanjsku Likertovu skalu (1 = potpuno se ne slažem, 5 = potpuno se slažem) kako bi izrazili stupanj podrške pojedinom turističkom orijentaciji. Aritmetička sredina ukazuje na prosječnu razinu podrške, dok standardna devijacija pokazuje stepen suglasnosti među ispitanicima – niža vrijednost SD-a označava veći društveni konsenzus oko ideje.

Rezultati pokazuju da su turistički segmenti temeljeni na kulturi, prirodi, održivosti i lokalnom iskustvu ostvarili najvišu razinu podrške. Na vrhu je ideja „**Povezivanje turizma i poljoprivrede**“ (M = 4,58), što ukazuje na jasnu preferenciju lokalne zajednice za turizam koji poštuje okoliš i promiče ekološku svijest. Slijede joj „**Kulturni i povijesni turizam**“ (M = 4,33) i „**Ruralni turizam**“ (M = 4,24), što sugerira da stanovništvo vidi veliki potencijal u autentičnim, lokalnim i kulturno bogatim iskustvima.

Na drugoj strani, najnižu podršku imaju dva segmenta: „**Potrebna je strana radna snaga u turizmu**“ (M = 3,09) i „**Postoji prekomjerna strana radna snaga u turizmu**“ (M = 3,45). Oba pokazuju prosječne ocjene ispod 3,5, što znači da ih većina ispitanika ne podržava ili je neutralna prema njima. To ukazuje na želju lokalne zajednice da turizam bude osnovan na lokalnoj radnoj snazi, te da se izbjegava prevelika ovisnost o stranim radnicima.

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Što se tiče konzensusa, najveći konzensus (najniži SD) ima ideja „Povezivanje turizma i ljoprivrede“ (SD = 0,69), što potvrđuje da je ova orijentacija jedinstveno prihvaćena i široko podržana. Nasuprot tome, „**Postoji prekomjerna strana radna snaga u turizmu**“ (SD = 1,29) i „**Važno je održati balans između domaće i strane radne snage**“ (SD = 1,15) pokazuju veću raspršenost mišljenja, što ukazuje na dublje dijelove u društvu oko uloge stranih radnika u turizmu. Interesantno je da i „**Digitalni nomadi i rad na daljinu**“ (M = 3,76) i „**Nautički turizam**“ (M = 3,88) imaju umjerenu podršku, ali uz relativno visoku standardnu devijaciju (SD = 1,15 i 1,13), što ukazuje na nejasnoću ili dijelove u percepciji tih segmenta – moguće da ih ljudi vide kao potencijalne, ali sa sumnjama oko njihovog utjecaja na lokalnu zajednicu.

Zaključak

Rezultati jasno pokazuju da lokalna zajednica otoka Hvara preferira turizam temeljen na autentičnosti, održivosti, kulturi i lokalnom kapitalu – a ne na masovnom, sezonskom ili globaliziranom modelu. Najjača podrška usmjerena je prema ekoturizmu, kulturnom i ruralnom turizmu, što ukazuje na želju da se turizam razvija kao dugoročna, inkluzivna i ekološki odgovorna aktivnost, koja koristi lokalne resurse i povezuje turiste s lokalnim identitetom.

U kontekstu JLS-a i razvoja turizma, ovi nalazi daju jasan smjer: prioritet treba dati turističkim segmentima koji promiču lokalnu kulturu, održivost i ruralni razvoj, a ne onima koji zahtijevaju masovnu infrastrukturu ili ovisnost o stranoj radnoj snazi. Upravo takav pristup osigurava dugoročnu održivost, socijalnu legitimnost i jačanje lokalne ekonomije.

Posebno važno je napomenuti da je potreba za stranom radnom snagom u turizmu najmanje podržana – što ukazuje na želju lokalne zajednice da turizam bude lokalno vlasništvo i lokalna prilika. Stoga, strategije razvoja trebaju biti usmjerene na obuku, zapošljavanje i uključivanje lokalnih stanovnika, a ne na privlačenje vanjskih radnika.

4.4 T4 – Produženje sezone i cjelogodišnji turizam

Tablica 9. Analiza potencijala cjelogodišnjeg turizma

	Razvoj dugogodišnjeg turizma na Hvaru	Organizacija kulturnih događanja izvan ljeta	Organizacija sportskih natjecanja i treninga izvan sezone	Privlačenje digitalnih nomada kao dugoročnih posjetitelja	Razvoj ruralnog i poljoprivrednog turizma tijekom cijele godine
N Valid	160	160	160	160	160
Missing	0	0	0	0	0
Mean	4,27	4,41	4,43	3,71	4,42
Std Dev	,98	,85	,82	1,23	,83

Izvor: (Anketa, izračun autora kroz PSPP program)

Tablica prikazuje deskriptivne statistike (aritmetičku sredinu – *mean* i standardnu devijaciju – *SD*) za pet ključnih aktivnosti i strategija koje su ocjenjivane od strane 160 ispitanika. Ispitanici su koristili petostupanjsku Likertovu skalu (1 = potpuno se ne slažem, 5 = potpuno se slažem) kako bi izrazili stupanj podrške pojedinoj aktivnosti. Aritmetička sredina ukazuje na prosječnu razinu podrške, dok standardna devijacija pokazuje stupanj suglasnosti među ispitanicima – niža vrijednost SD-a označava veći društveni konzensus oko ideje.

Rezultati pokazuju da su aktivnosti vezane uz organizaciju kulturnih događanja, sportskih natjecanja i razvoj ruralnog turizma ostvarile najvišu razinu podrške. Na vrhu je ideja

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

„Organizacija sportskih natjecanja i treninga izvan sezone“ (M = 4,43), što ukazuje na jasnu potrebu lokalne zajednice za aktivnim, sezonski proširenim turističkim ponudama koje privlače posjetitelje i stvaraju dodatnu vrijednost za lokalnu ekonomiju tijekom cijele godine. Slijede je „Organizacija kulturnih događanja izvan ljeta“ (M = 4,41) i „Razvoj ruralnog i agro turizma tijekom cijele godine“ (M = 4,42), što sugerira da stanovništvo vidi veliki potencijal u proširenju turističke sezone i diversifikaciji ponude, posebno kroz kulturu i ruralni turizam.

Najnižu podršku ima ideja „Privlačenje digitalnih nomada kao dugoročnih posjetitelja“ (M = 3,71). Iako je prosječna ocjena iznad neutralne točke (3), ona je znatno niža od ostalih aktivnosti, što ukazuje na umjerenu ili nesigurnu podršku ovom konceptu. Takva rezerviranost može proizlaziti iz nedostatka informacija, straha od promjena u lokalnom životu ili sumnji u dugoročnu korist takvog modela.

Što se tiče konsenzusa, najveći stupanj suglasnosti (najniži SD) imaju ideje „Organizacija kulturnih događanja izvan sezone“ (SD = 0,85) i „Razvoj ruralnog i agro turizma“ (SD = 0,83), što potvrđuje da su ove aktivnosti jedinstveno prihvaćene i široko podržane. Nasuprot tome, „Privlačenje digitalnih nomada“ (SD = 1,23) pokazuje najveću raspršenost mišljenja, što ukazuje na podijeljena mišljenja: dok jedni digitalne nomade vide kao priliku za gospodarsku aktivnost izvan sezone, drugi ih smatraju prijetnjom po dostupnost stanovanja, lokalnu infrastrukturu i društvenu tkivo zajednice.

Interesantno je da i „Razvoj cjelogodišnjeg turizma na Hvaru“ (M = 4,27) ima visoku podršku uz relativno nisku standardnu devijaciju (SD = 0,98), što ukazuje na jasnu preferenciju za turizam temeljen na lokalnim tradicijama, proizvodima i autentičnim iskustvima.

Zaključak

Rezultati jasno pokazuju da lokalna zajednica otoka Hvara daje prioritet aktivnostima koje proširuju turističku sezonu, jačaju lokalnu kulturu i povezuju turizam s ruralnim i prirodnim resursima. Najjača podrška usmjerena je prema organizaciji kulturnih i sportskih događanja izvan ljeta, te prema ruralnom i ljoprirodnom turizmu tijekom cijele godine – što ukazuje na želju da se turizam razvija kao trajna, dinamična i lokalno orijentirana aktivnost, a ne samo kao sezonska pojava.

U kontekstu JLS-a, ovi nalazi daju jasan smjer: strategije treba usmjeriti na proširenje turističke sezone kroz kulturu, sport i ruralni turizam, jer su te aktivnosti ne samo najpodržanije, već i najkonzenzusnije. Takav pristup osigurava dugoročnu održivost, socijalnu legitimnost i jačanje lokalne ekonomije.

Idea privlačenja digitalnih nomada, iako ima umjerenu podršku, pokazuje veliku raspršenost mišljenja – što znači da bi njena implementacija zahtijevala dodatnu javnu raspravu, edukaciju i moguće prilagodbe kako bi se povećala društvena prihvatljivost. Stoga je prioritet treba dati aktivnostima koje su već široko prihvaćene i koje imaju jasnu vezu s lokalnim identitetom i potrebama zajednice.

4.5 T5 – Održivi i pametni razvoj

Tablica 10. Analiza modela održivog i pametnog razvoja

	Zelena tranzicija-	Razvoj koncepta pametnog otoka -	Očuvanje prirode i ekosustava u odnosu na ekonomski razvoj	Udjelovanje lokalne zajednice u odlučivanju o razvojnim projektima	Balansiranje turizma i kvalitete života stanovnika-
N Valid	160	160	160	160	160
Missing	0	0	0	0	0
Mean	4,30	3,86	4,57	4,51	4,56
Std Dev	,94	1,10	,81	,84	,80

Izvor: (Anketa, izračun autora kroz PSPP program)

Tablica prikazuje deskriptivne statistike (aritmetičku sredinu – *mean* i standardnu devijaciju – *SD*) za pet ključnih politika i pristupa razvoju otoka Hvara koje su ocjenjivane od strane 160 ispitanika. Ispitanici su koristili petostupanjsku Likertovu skalu (1 = potpuno se ne slažem, 5 = potpuno se slažem) kako bi izrazili stupanj podrške pojedinoj politici. Aritmetička sredina ukazuje na prosječnu razinu podrške, dok standardna devijacija pokazuje stupanj suglasnosti među ispitanicima – niža vrijednost SD-a označava veći društveni konsenzus oko ideje.

Rezultati pokazuju da su politike temeljene na očuvanju prirode, ekološkoj održivosti i lokalnoj participaciji ostvarile najvišu razinu podrške. Na vrhu je ideja „Očuvanje prirode i ekosustava zajednice u odnosu na razvoj“ ($M = 4,57$), što ukazuje na jasnu preferenciju lokalne zajednice za ekološki održivi razvoj koji ne žrtvuje prirodnu baštinu. Slijede joj „Balansiranje turizma i kvalitete života stanovnika“ ($M = 4,56$) i „Udjelovanje lokalne zajednice u odlučivanju o razvojnim projektima“ ($M = 4,51$), što sugerira da stanovništvo vidi važnost društvene pravednosti, lokalne samouprave i zaštite kvalitete života kao osnovne vrijednosti razvoja.

Na drugoj strani, najnižu podršku ima ideja „Razvoj koncepta pametnog otoka“ ($M = 3,86$). Iako je prosječna ocjena iznad neutralne točke (3), ona je znatno niža od ostalih politika, što ukazuje na umjerenu ili nesigurnu podršku ovom konceptu. Ova manja podrška može biti posljedica nedostatka informacija, straha od tehnologizacije bez jasnih koristi za lokalnu zajednicu, ili sumnji oko toga tko će upravljati „pametnim“ sistemima i ko će imati pristup podacima.

Što se tiče konsenzusa, najveći stupanj suglasnosti (najniži SD) ima ideja „Očuvanje prirode i ekosustava“ ($SD = 0,81$) i „Balansiranje turizma i kvalitete života“ ($SD = 0,80$), što potvrđuje da su ove politike jedinstveno prihvaćene i široko podržane. Nasuprot tome, „Razvoj koncepta pametnog otoka“ ($SD = 1,10$) pokazuje najveću raspršenost mišljenja, što ukazuje na duboke dijelove u društvu oko uloge tehnologije u razvoju – neki vide pametni otok kao budućnost, drugi kao rizik od gubitka kontrole, privatnosti ili autentičnosti.

Interesantno je da i „Zelena tranzicija“ ($M = 4,30$) ima visoku podršku uz relativno nisku standardnu devijaciju ($SD = 0,94$), što ukazuje na jasnu preferenciju za ekološki orijentirane promjene, ali s malo većom raspršenosti mišljenja – moguće zbog različitih percepcija o tome što tačno podrazumijeva „zelena tranzicija“ (npr. obnovljivi izvori, električni transport, reciklaža).

Zaključak

Rezultati jasno pokazuju da lokalna zajednica otoka Hvara daje prioritet politikama koje stave ekologiju,

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

lokalnu samoupravu i kvalitetu života u središte razvojnog procesa. Najjača podrška usmjerena je prema očuvanju prirode i ekosustava, te prema balansiranju turizma i kvalitete života stanovnika – što ukazuje na želju da se razvoj provodi na način koji štiti lokalnu baštinu, osigurava društvenu pravednost i omogućuje trajno stanovanje.

U kontekstu JLS-a i prostornog planiranja, ovi nalazi daju jasan smjer: strategije treba usmjeriti na održiv, participativan i ekološki osmišljen razvoj, gdje su lokalna zajednica i priroda glavni akteri, a ne samo pozadina za turističke aktivnosti.

Idea „pametnog otoka“, iako ima umjerenu podršku, pokazuje veliku raspršenost mišljenja – što znači da bi njena implementacija zahtijevala dodatnu edukaciju, transparentnost i jasne smjernice kako bi se povećala prihvatljivost i osigurala da tehnologija služi lokalnoj zajednici, a ne obrnuto.

4.6 T6 – Poljoprivreda i lokalna proizvodnja

Tablica 11. Analiza poljoprivrednog potencijala i inovacija

	Modostat proizvodnja hrane na Hvaru	Povezivanje lokalne poljoprivrede s turističkom ponudom	Poticanje mladih na bavljenje poljoprivredom	Uvođenje inovativnih tehnologija	Promocija lokalnih proizvoda i brendiranje Hvara	Očuvanje i gospodarska revitalizacija polja
N Valid	160	160	160	160	160	160
Missing	0	0	0	0	0	0
Mean	4,41	4,57	4,49	4,47	4,59	4,33
Std Dev	,93	,78	,84	,88	,74	,96

Izvor: (Anketa, izračun autora kroz PSPP program)

Tablica prikazuje deskriptivne statistike (aritmetičku sredinu – *mean* i standardnu devijaciju – *SD*) za šest ključnih politika i inicijativa koje su ocjenjivane od strane 160 ispitanika. Ispitanici su koristili petostupanjsku Likertovu skalu (1 = potpuno se ne slažem, 5 = potpuno se slažem) kako bi izrazili stupanj podrške pojedinoj politici. Aritmetička sredina ukazuje na prosječnu razinu podrške, dok standardna devijacija pokazuje stupanj suglasnosti među ispitanicima – niža vrijednost SD-a označava veći društveni konsenzus oko ideje.

Rezultati pokazuju da su inicijative usmjerene na jačanje lokalne ekonomije, održivog turizma i proizvodnje ostvarile najvišu razinu podrške. Na vrhu je ideja „**Promocija lokalnih proizvoda i brendiranja Hvara**“ (M = 4,59), što ukazuje na jasnu želju lokalne zajednice da se Hvar predstavi kao destinacija koja nudi autentične, lokalne proizvode i iskustva, a ne samo turističke atrakcije. Slijede joj „**Povezivanje lokalne proizvodnje s turističkom ponudom**“ (M = 4,57) i „**Uvođenje inovativnih tehnologija**“ (M = 4,47), što sugerira da stanovništvo vidi potencijal u kombinaciji tradicionalne proizvodnje i moderne tehnologije – ali uvijek u službi lokalne ekonomije.

Na drugoj strani, najnižu podršku ima ideja „**Očuvanje i gospodarska revitalizacija Starogradskog polja**“ (M = 4,33). Iako je prosječna ocjena visoka (iznad 4), ona je najniža u odnosu na ostale inicijative, što može ukazivati na manji interes ili nejasnoću oko praktične primjene ovog koncepta – posebno ako se radi o velikim površinama polja koje su danas uglavnom napuštene ili preoblikovane.

Što se tiče konsenzusa, najveći stupanj suglasnosti (najniži SD) ima ideja „**Promocija lokalnih proizvoda i brendiranja Hvara**“ (SD = 0,74) i „**Povezivanje lokalne proizvodnje s turističkom ponudom**“ (SD = 0,78), što potvrđuje da su ove inicijative jedinstveno prihvaćene i široko podržane. Nasuprot tome, „**Očuvanje i**

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

gospodarska revitalizacija Starogradskog polja“ (SD = 0,96) pokazuje najveću raspršenost mišljenja, što ukazuje na dublje dijelove u društvu oko uloge poljoprivrede – neki vide potencijal u ruralnom razvoju, drugi smatraju da je poljoprivreda više simbolična nego ekonomski relevantna.

Interesantno je da i „**Poticanje mladih na bavljenje poljoprivredom**“ (M = 4,49) ima visoku podršku uz relativno nisku standardnu devijaciju (SD = 0,84), što ukazuje na jasnu želju da se mladi uključe u lokalnu proizvodnju – što je ključno za održivost lokalne ekonomije i demografski oporavak.

Također, „**Samodostatna proizvodnja hrane na Hvaru**“ (M = 4,41) pokazuje solidnu podršku, što sugerira da se lokalna zajednica slaže s potrebom za samoodrživosti u osnovnim životnim potrebama – posebno u kontekstu klimatskih promjena i globalnih kriza.

Zaključak

Rezultati jasno pokazuju da lokalna zajednica otoka Hvara daje prioritet inicijativama koje jačaju lokalnu ekonomiju kroz proizvodnju, brendiranje i povezivanje s turizmom. Najjača podrška usmjerena je prema promociji lokalnih proizvoda i brendiranju Hvara, te prema povezivanju lokalne proizvodnje s turističkom ponudom – što ukazuje na želju da se turizam transformira u ekonomsku aktivnost koja stvara vrijednost za lokalne proizvođače i drži profit na otoku.

U kontekstu JLS-a, ovi nalazi daju jasan smjer: strategije treba usmjeriti na jačanje lokalne proizvodnje, brendiranje i integraciju proizvodnje u turističku ponudu, jer su te inicijative ne samo najpodržanije, već i sa najvećim konzensusom.. Takav pristup osigurava dugoročnu održivost, socijalnu legitimost i jačanje lokalne ekonomije.

Idea gospodarske revitalizacije Starogradskog polja, iako ima umjerenu podršku, pokazuje veću raspršenost mišljenja – što znači da bi njena implementacija zahtijevala dodatnu analizu, edukaciju i moguće prilagodbe kako bi se povećala prihvatljivost. Stoga je prioritet treba dati inicijativama koje su već široko prihvaćene i koje imaju jasnu vezu s lokalnim identitetom i ekonomijom.

4.7 T7 – Završna vizija

Tablica 12. Analiza završne hipoteze

Završna hipoteza vizija otoka Hvara	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
potpuno neizvedivo	4	2,5%	2,5%	2,5%
uglavnom neizvedivo	15	9,4%	9,4%	11,9%
umjereno izvedivo	26	16,3%	16,3%	28,1%
uglavnom izvedivo	58	36,3%	36,3%	64,4%
potpuno izvedivo	57	35,6%	35,6%	100,0%
Total	160	100,0%		

Prihvatljivost i izvodljivost vizije otoka Hvara

	Završna hipoteza vizija otoka Hvara
N Valid	160
Missing	0
Mean	3,93
Std Dev	1,06

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Završna hipoteza – formulirana kao cjelovita vizija razvoja otoka Hvara – predstavlja sintezu svih prethodno istraženih razvojnih orijentacija, uključujući očuvanje lokalnog identiteta, održivi turizam, jačanje lokalne proizvodnje, ekološku održivost, participaciju stanovnika i razvoj funkcionalne infrastrukture. Cilj ove hipoteze bio je provjeriti koliko je takva integrirana vizija prihvatljiva i smatrana izvedivom u očima lokalne zajednice. Prema rezultatima ankete provedene na uzorku od 160 ispitanika, 71,9 % ispitanika smatra da je predložena vizija uglavnom ili potpuno izvediva. Konkretno, 35,6 % ispitanika izjasnilo se da je vizija potpuno izvediva, dok ih 36,3 % smatra da je uglavnom izvediva. Ovi podaci jasno ukazuju na široku društvenu podršku i vjeru u mogućnost ostvarenja takvog razvojnog modela.

S druge strane, 28,1 % ispitanika izrazilo je rezervacije: 16,3 % smatra da je vizija umjereno izvediva, dok 11,9 % (9,4 % + 2,5 %) smatra da je uglavnom ili potpuno neizvediva. Iako se ne radi o masovnom otporu, ova skupina predstavlja važan segment zajednice čije brige i sumnje treba ozbiljno uzeti u obzir. Moguće je da njihova rezerviranost proizlazi iz nedostatka povjerenja u institucije, straha od neusklađenosti između izraženih ideja i stvarnih politika, ili nedostatka konkretnih mehanizama provedbe.

Prosječna ocjena (aritmetička sredina) iznosi 3,93 na petostupanjskoj skali, što potvrđuje umjerenu do jaku podršku viziji. Međutim, relativno visoka standardna devijacija (1,06) ukazuje na značajnu raspršenost mišljenja, što znači da, iako je vizija u principu prihvaćena, ona još nije potpuno „vlastita“ cijeloj zajednici.

Ovi nalazi imaju ključne implikacije za daljnji razvoj otoka Hvara. S jedne strane, postoji čvrsta osnova za implementaciju – većina stanovnika vjeruje da je moguće izgraditi Hvar kao održiv, autentičan i participativan otok. S druge strane, uspjeh provedbe ovisit će o sposobnosti institucija da uključe i one koji imaju sumnje, da pojašne kako će se vizija pretvoriti u konkretne mjere, i da osiguraju transparentnost i pravednost u procesu odlučivanja.

Stoga, preporučuje se da se vizija nastavi razrađivati kroz akcijski plan koji će sadržavati jasne ciljeve, rokove, financijske mehanizme i mehanizme sudjelovanja građana. Posebna pozornost treba biti posvećena komunikaciji s onim dijelom zajednice koji je izrazio rezervacije, kako bi se izgradilo povjerenje i osigurala što šira legitimnost razvojnih procesa.

U konačnici, rezultati potvrđuju da je vizija otoka Hvara legitimna, realistična i usklađena s društvenim očekivanjima – ali njezina trajna uspješnost ovisit će o sposobnosti da postane živa, dijeljena i provodljiva stvarnost, a ne samo dobro formuliran dokument.

5. Analiza pisanih komentara u anketama

Na osnovu primljenih anketa izrađena je kvantitativna analiza kratkih odgovora. Analiza sadrži:

- ✓ Identifikaciju ključnih tema
- ✓ Grupiranje komentara po temama
- ✓ Kvantifikaciju (frekvencije i postoci)
- ✓ Izdvojene ključne riječi po temi
- ✓ Preporuke za akciju

Metodologija korištena u analizi:

- Analiza: Tematska analiza (Thematic Analysis) + frekvencijsko brojanje
- Ukupno komentara: 89 smislenih odgovora (uklonjeni: "Ne znam", "/", "X", "Nemam ideju", prazni)
- Jedan komentar = jedna jedinica analize (čak i ako ima više rečenica)
- Višestruko kodiranje: jedan komentar može pripadati više tema

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

- Broj tema: 8 ključnih kategorija (izvedene iz podataka, ne pretpostavke)

Rezultati: Frekvencije i postoci po temi

1	Promjena razvojnog modela	68	76%	održivost, dugoročno, koncept, rentijerski turizam
2	Infrastruktura i povezanost	62	70%	cesta, aerodrom, most, voda, otpad, struja
3	Mladi, demografija i stanovanje	54	61%	mladi, stanovi, obrazovanje, zapošljavanje
4	Turizam – kvaliteta, ne količina	49	55%	cjelogodišnji, elitni, ograničenje, sportski
5	Poljoprivreda i lokalna proizvodnja	42	47%	poljoprivreda, OPG, lokalna hrana, zadruge
6	Upravljanje, suradnja i stručnost	38	43%	suradnja, općine, stručnjaci, EU fondovi
7	Radna snaga i socijalna pravda	33	37%	strani radnici, plaće, lokalni radnici
8	Zdravstvo i socijalne usluge	28	31%	zdravstvo, hitna pomoć, starački domovi
1	Promjena razvojnog modela	68	76%	održivost, dugoročno, koncept, rentijerski turizam

*Postotak = (broj komentara u temi / ukupno 89 komentara) × 100

Zbroj postotaka > 100% jer je višestruko kodiranje dozvoljeno.

Detaljna analiza po temi

1. Promjena razvojnog modela (76%)

Srž problema: Otok živi od "rentijerskog turizma" bez dugoročne vizije.

Ključni citati:

„Ne radi se o mjerama, već o promjeni osnovnog koncepta razvoja otoka.“

„Ako otok ima kvalitetno obrazovanje i zdravstvenu skrb, obrazovani ljudi će tamo živjeti.“

Preporuka: Definirati dugoročnu stratešku viziju otoka (2030–2050) s jasnim ciljevima.

2. Infrastruktura i povezanost (70%)

Najčešći zahtjevi:

- Most Sućuraj–Drvenik
- Aerodrom / povezanost s Bračom
- Ceste (Pitve, Sućuraj, Jelsa)
- Rješenje vode i otpada

Ključne riječi: *cesta, aerodrom, most, voda, otpad, struja, Internet*

Preporuka: Prioritet transportna i komunalna infrastruktura – bez nje nema razvoja.

3. Mladi, demografija i stanovanje (61%)

Glavni izazov: Odlazak mladih zbog nedostatka posla, stana i perspektive.

Rješenja iz komentara:

- Stanovi za mlade obitelji
- Digitalna infrastruktura za rad na daljinu
- Uključivanje mladih u odlučivanje

Preporuka: Pokrenuti program "Povratak na otok" s subvencijama za stan i posao.

4. Turizam – kvaliteta, ne količina (55%)

Konzensus: Manje turista, ali boljih.

Specifični prijedlozi:

- Zabraniti dnevne izlete (katamarani, kruzeri)
- Fokus na sportski, kulturni, zdravstveni turizam

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

- Ulaznica za otok (kao autocesta)
Preporuka: Uvesti sustav upravljanja brojem posjetitelja + promocija cjelogodišnjeg turizma.

5. Poljoprivreda i lokalna proizvodnja (47%)

Problem: Otok ovisi o uvozu hrane, a lokalni proizvođači propadaju.

Rješenja:

- Zadruga za zajedničku prodaju
 - Obvezna upotreba lokalne hrane u turizmu
 - Edukacija i poticaji za mlade poljoprivrednike
- Preporuka: Stvoriti "Hvarski poljoprivredni fond" za subvencije i otkup.

6. Upravljanje i suradnja (43%)

Kritika: Fragmentacija, neprofesionalizam, politika umjesto struke.

Prijedlozi:

- Jedinstvena turistička zajednica za cijeli otok
 - Nezavisni stručnjaci u upravljanju
 - Bolja iskorištenost EU fondova
- Preporuka: Formirati "Savjet za razvoj otoka Hvara" s građanima, stručnjacima i općinama.

7. Radna snaga i pravda (37%)

Glavna poruka: Zapošljavati lokalce, ne strance.

Argument: Jeftina strana radna snaga koristi samo poslodavce, a šteti zajednici.

Preporuka: Uvesti kvote za lokalnu radnu snagu u turizmu i uslugama.

8. Zdravstvo i socijalne usluge (31%)

Hitno:

- Bolnica / poliklinika na otoku/uređeni heliodromi za hitni prijevoz
 - Hitna pomoć s defibrilatorima na udaljenim lokacijama
 - Starački domovi
- Preporuka: Pokrenuti projekt "Zdravi Hvar" s EU financiranjem.

Zaključak: Što treba učiniti?

Kratkoročno (0–12 mjeseci):

1. Formirati radnu skupinu za stratešku viziju otoka
2. Pokrenuti projekt infrastrukture: ceste, voda, otpad
3. Pokrenuti program za mlade: stan + posao
4. Uvesti ograničenje dnevnih turista

Srednjoročno (1–3 godine):

1. Izgraditi zdravstveni centar i hitnu pomoć/uređenje heliodroma
2. Pokrenuti poljoprivrednu zadrugu
3. Osigurati EU financiranje za ključne projekte
4. Uvesti sustav ulaznice za otok

Dugoročno (3–10 godina):

1. Aerodrom ili zračna povezanost

MINISTARSTVO
REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

2. Most Sućuraj–Drvenik
3. Hvar kao "Blue Zone" – model održivog otoka

Sažeta analiza slobodnih komentara iz ankete

Analizom 89 smislenih slobodnih komentara iz ankete o budućnosti otoka Hvara, jasno se ističe duboko nezadovoljstvo postojećim razvojnim modelom i snažan zahtjev za strukturnom promjenom. Ispitanici ne traže pojedinačne mjere, već fundamentalnu transformaciju načina na koji se otok razvija – od kratkoročnog, sezonskog „rentijerskog turizma“ prema održivom, cjelogodišnjem i ljudima orijentiranom modelu.

Najjače podržane teme su:

- Promjena razvojnog koncepta (76% komentara),
- Modernizacija infrastrukture – posebno cesta, voda, otpad, povezanost s kopnom i aerodrom (70%),
- Zadržavanje i privlačenje mladih kroz stanovanje, obrazovanje i zapošljavanje (61%).

Ispitanici dosljedno naglašavaju da kvaliteta turizma mora zamijeniti količinu: predlažu se ograničenja dnevnih posjetitelja, fokus na sportski, kulturni i zdravstveni turizam, te čak uvođenje ulaznice za otok kako bi se financiralo očuvanje prirode i baštine. Istovremeno, izražena je briga za lokalno stanovništvo – kroz zahtjeve za većim plaćama, ograničenjem strane radne snage i potporom lokalnim poljoprivrednicima i proizvođačima. Posebno se ističe potreba za boljim upravljanjem: građani traže suradnju između općina, uključivanje stručnjaka umjesto političara, te učinkovito korištenje EU fondova. Također, višestruko se spominje nedostatak osnovnih usluga – posebno zdravstva, što predstavlja ozbiljan sigurnosni i demografski rizik.

U konačnici, građani ne traže „više turizma“, već povratak otoku koji je dom – mjesto gdje mladi mogu ostati, obitelji živjeti, a posjetitelji doživjeti autentičnu, očuvanu i dostojanstvenu zajednicu. Ključna poruka glasi: „Razvoj mora služiti ljudima, a ne obrnuto.“

6. Zaključak i preporuke

Anketa provedena u okviru projekta *Hvar Community Hub* otkriva da je emocionalna i gospodarska povezanost s otokom duboko ukorijenjena – ne samo među stalnim stanovnicima, već i među iseljenicima, vlasnicima nekretnina i prijateljima Hvara. Takav sastav uzorka, iako ograničen u broju turista i investitora, pruža autentičan uvid u dugoročne prioritete one zajednice koja nosi odgovornost za očuvanje otoka između sezona.

Ključni uvid koji proizlazi iz analize jest da „razvoj“ više nije dovoljan kao cilj sam za sebe. Umjesto toga, građani traže razvoj s jasnom svrhom: da omogućiti dostojanstven život lokalnim obiteljima, očuva autentičnost prostora i stvori uvjete u kojima mladi ne moraju birati između doma i budućnosti. Ova paradigma – razvoj kao sredstvo, a ne kao cilj – mora postati temelj svih budućih odluka.

Iz slobodnih komentara posebno se ističe nedostatak povjerenja u trenutne mehanizme odlučivanja. Ispitanici ne traže više sastanaka, već transparentne, stručne i učinkovite strukture koje mogu prevesti ideje u projekte – posebno kroz korištenje europskih fondova, koordinaciju među općinama i uključivanje stručnjaka izvan lokalnih političkih krugova.

Stoga se preporučuje da jedinice lokalne samouprave:

1. **Formaliziraju mehanizam zajedničkog planiranja** – osnivanjem Međuopćinskog savjeta za razvoj otoka Hvara, u kojem bi sudjelovale sve općine, turističke zajednice, gospodarski subjekti i predstavnici civilnog društva, s ciljem usklađivanja prostornih, prometnih i turističkih politika.
2. **Preusmjere fokus s „privlačenja turista“ na „zadržavanje ljudi“** – kroz integrirane programe koji povezuju stanovanje, zapošljavanje, obrazovanje i kulturu. Posebna pažnja treba biti posvećena mladima koji su već napustili otok, ali zadržavaju emocionalnu i imovinsku vezu s njim.

3. **Uspostave „Zeleni fond za Hvar“** – financiran iz naknada za pristup otoku, poreza na neiskorištene nekretnine i europskih sredstava – čiji bi prioritet bili projekti u području održive poljoprivrede, obnove zapuštenih zemljišta, lokalne energetike i kružnog gospodarstva.
4. **Digitaliziraju pristup uslugama i informacijama** – kroz jedinstvenu mobilnu aplikaciju koja bi objedinila prometne informacije, lokalne proizvode, kulturni kalendar, sustav prijave za subvencije i platformu za građanske prijedloge, time smanjujući administrativne prepreke i povećavajući uključenost.
5. **Prepoznaju civilno društvo kao ključnog partnera u provedbi** – ne samo kao izvođača događanja, već kao ko-kreatora politika, posebno u područjima obrazovanja, kulture i održivog gospodarstva resursima.

U konačnici, otok Hvar stoji na raskrižju: može postati još jedna sezonska destinacija koja „živi“ četiri mjeseca godišnje, ili model malog, pametnog i samoodrživog otoka koji živi tijekom cijele godine – ne unatoč turizmu, već zahvaljujući uravnoteženom odnosu između zajednice, prirode i gospodarstva. Ova anketa pokazuje da zajednica zna što želi. Sada je na lokalnoj samoupravi da pokaže da zna i kako to postići.

Ciklus održivog razvoja otoka Hvara (za JLS-e)

